

A KÖZÖSSÉGI MEGKÜLÖNBÖZTETÉS TEOLÓGIAI KIÉRTÉKELÉSE

Bevezetés

A) Számos teológiai probléma tartozik tárgyunkhoz

Amikor megkíséreljük a közösségi megkülönböztetés kiértékelését, teológiai leírása vagy meghatározása után kutatunk. Mihelyt némi pontossággal felismerjük a természetét, képesek leszünk annak meghatározására, mit várhatunk és mit nem várhatunk tőle, továbbá hogy milyen legyen vele kapcsolatban a gyakorlati magatartásunk.

A teológiai megfontolás mezején azonban egyetlen kérdés sem áll egyedül; mindegyik sok máséhoz kapcsolódik, olyan szorosan, ahogy egy gót székesegyház ívei egymásba kapcsolódnak. Egyetlen kérdést sem lehet kivenni az egészből, és külön vizsgálat alá vetni. Nemcsak nem lenne értelme kiszakítani helyéből, hanem elmozdítása az egész épületet veszélyeztetné.

Ez az ártatlan kérdés: "mi is az a közösségi megkülönböztetés?" jelentős teológiai problémákkal függ össze, amelyekben a teológusok évszázadokon át hadakoztak, és pedig gyakran minden különösebb eredmény nélkül; legfeljebb azt jelentették ki, hogy olyan misztériummal állnak szemben, amelybe értelmük nem képes behatolni.

Csakugyan a közösségi megkülönböztetés megértésére irányuló kutatás misztériumokhoz vezet. Lássunk néhány példát.

1. Manapság általában úgy írják le a közösségi megkülönböztetést, mint arra irányuló kutatást, hogy kinyilvánuljon Isten akarata, melyet a résztvevők belső világában lezajló kegyelmi megmozdulásokban lehet felismerni, felfedezni. Ezt a kutatást azonban a teológia nyelvén csak akkor lehet kifejezni, ha egy sokkal átfogóbb kérdést veszünk szemügyre: az isteni adományok és az emberi képességek közötti kapcsolatot. Egyfelől mi, keresztények, a fény gyermekei vagyunk, és azzal a képességgel rendelkezünk, hogy észleljük az isteni misztériumok jelentését, és magunkba fogadjuk magát az isteni életet. Másrészt földi teremtmények vagyunk, halandó testtel és korlátolt értelemmel. Hogy megismerjük, mennyit képes teljesíteni a közösség a megkülönböztetés folyamatában, valamelyes fogalommal kell rendelkezniünk arra a kapcsolatra vonatkozóan, amely Isten adományai és az ember képessége között fennáll.

2. Így máris egy rokon elméleti kérdéshez jutottunk: az Isten kegyelme és az ember szabadsága közötti kapcsolathoz. Miután a dominikánusok és a jezsuiták évszázadokon keresztül haszontalan harcba bonyolódtak egy-

mással egy rosszul felvetett kérdés miatt, mindenki belátta, hogy az említett kapcsolat misztérium, és nem lehet kibogozni azon a módon, ahogy a két fél megpróbálkozott vele. Más hasonló problémák is felmerülnek, mert a közösségi megkülönböztetésben a kegyelem és a szabadság egész bizonyosan a maga sajátos szerepével játszik közre.

3. Ha Isten gondviselését minden bonyolultságában ismernénk, könnyebb lenne a közösségi megkülönböztetés értelméről tárgyalni. Ilyen ismeretünk azonban nincs. Legfeljebb bizonyos jelzéseket tapogathatunk ki. Isten akarata a rendszeres teológia egyik legbonyolultabb szakkifejezése. Jelentheti Isten pozitív és hatékony akaratát: megteszi azt, amit akar; "ki állhat ellen az ő akaratának?" (Róm 9,19) Jelentheti megengedő akaratát is, mellyel hagyja, hogy a gonosz működjék a világmindenségben: "Ő nem akar semmi rosszat, de megengedi, hogy teremtményei szembeforduljanak tervével; ilyen értelemben "Isten minden embert az engedetlenségben fogott össze, hogy mindenkin könyörüljön." (Róm 11,32) Az "Isten akarata" kifejezés értelmének e két fő felosztása mellett van számos más is. Egyedi helyzetben a pozitív és a megengedő akarat különféle formái lehetnek jelen, különféle kombinációkban.

4. Fennáll még az a probléma is, hogyan értelmezzük Isten akaratát a jövővel kapcsolatban. Egyfelől ott van az a naiv elgondolás, hogy Isten életünkről minden részletre kiterjedő külön tervrajzot készített, nekünk pedig az a kötelességünk, hogy azt felfedezzük, és cselekedeteink normájává tegyük. Másfelől egyesek bárgyú leegyszerűsítéssel azt hiszik, hogy Isten teljes autonómiát hagy nekünk, mi magunk teremtjük meg kedvünk szerint az életmódunkat. Valójában Isten se nem aprólékos és elnyomó tervező, se nem távoli hívős szemlélő. Isten nagy szeretettel áthatott jóbát, akinek jövőnkkel kapcsolatban megvannak az álmai, aki azonban szabadságunkat is tiszteletben tartja. A rendszeres teológia művelőinek ezen a téren sem sikerült soha ezt a két szempontot harmonikus megfogalmazásban egységbe hozni, és így a misztériumot eloszlatni. Szerencsére azonban jó keresztények képesnek bizonyultak arra, hogy a vezető baráti kezet felfedezzék.

5. Az eddigiektől meglehetősen eltérő szinten jelentkezik az a kérdés, hogyan működik az ember szívében a készen kapott szemlélődés. A legjobb lelki írók egyetértenek abban, hogy a bölcsesség adománya (és a megkülönböztetés egyfajta bölcsesség!) a készen kapott szemlélődéssel rokon isteni adomány. Igaz ugyan, hogy az ilyen adományokat gyökerükben a keresztelelési kegyelemmel kapjuk; mégis felnőtt keresztényekben nem túl gyakran találhatók meg teljességükben. Milyen mértékben lehet tehát feltételezni, hogy a megkülönböztetés kontemplatív adománya megvan egy rendes közösség minden tagjában? A közösségi megkülönböztetés helyes megértése erősen függhet az erre a kérdésre adott választól.

6. Mindamelllett Szent Pál a korintusi egyházban adományokat és karizmákat fedezett fel az átlagkeresztények között is, akik nemigen különböztek a mai keresztényektől, főleg ha ezeket a korintusiakat hibáik és kegyelmeik alapján ítéljük meg: az apostol mindegyiket pontosan leírja. Értékes ado-

mányok léteztek egy átlagos közösségben: hogyan tudjuk ezt megmagyarázni? A közösség nagyon különböző képességű személyekből állt? Vagy ezek az adományok egyazon személyben együtt létezhetnek komoly fogvatékokkal? A lelki élet teológusai nehézznek találják, hogy ezekre a kérdésekre jól megindokolt válaszokat adjanak.

Csakugyan bőven akadnak problémák az elmélet terén, és nem könnyű feladat válaszokat találni. De minden helyes kérdés valóságos előbbre jutás, még akkor is, ha a válasz nem nyilvánvaló vagy nem teljes.

Szerencsére a lélek adományai nem nagyon függenek a mi eszmélődéseinktől. Adva vannak, mielőtt elemezhetnénk őket; az adományok megelőzik az eszmélődéseket. Imádságos megfontolásainknak nem lenne szabad kielégítő teológiai magyarázatoktól függniük, vagy azokra várniuk. Miközben a teológusok a maguk módján a fogalmi megértés kidolgozásán fáradoznak, olyan közösségeknek, melyek lélekben és szívben egyek, imádságosan ki kell tartaniuk, hogy rájőjenek, hogyan kell az Úr szolgálatában a legközelebbi lépést megtenniük. Isten dicséretét és az ő Országáért végzett munkánkat sosem szabad elodáznunk azért, mert pontos tudományos kibogozásának és rendszerezésének még nem jártunk a végére.

Az Úr azt mondta: "Mindaz, aki kér, kap, aki keres, az talál, s aki zörget, annak ajtót nyitnak." (Mt 7,8) A közösségi megkülönböztetés ilyen kérés, keresés és zörgetés. Módszere különbözhet közösségenként; az Úr mindenkinek szabadságot enged, hogy azt kövesse, ami számára a legjobb. Mindennél fontosabb számára az az igazság, hogy amikor egy közösség imádságban összejön, a feltámadott Úr ott van az ő tanítványai körében. Minden megkülönböztetés legjobb gyümölcse mindig az ő jelenlétének felismerése lesz, amint ez az emmauszi tanítványoknak megadatott, valamint az a felfedezés, hogy "három maradandó dolog van: a hit, a remény és a szeretet; és közülük a legnagyobb a szeretet." (1Kor 13,13)

B) Négy alapkérdés

Mi, szerzetesek, az utóbbi években jelentős haladást tettünk közösségeink természetének és működésének megértésében. Minden közösség szerves egység; az élteti, hogy dinamikus kölcsönhatás áll fenn a tagjai között. Kell egy középpontjának lennie, ahol egy (vagy több), tekintéllyel felruházott személy áll, és ahova minden irányból állandóan áramlanak az információs adatok. A központ feladata aztán az, hogy a közösségben az eszmék és vágyak sokféleségéből megteremtse az egy szívet és egy lelket, összhangban az egyetemes Egyház törekvéseivel. Értelmes személyek között ilyen szerves egység aligha jöhet létre, ha a tekintély viselői egyedül döntenek-minden kérdésben, a többiektől pedig kizárólag feltétlen és vak engedelmisséget kívánnak. Azoknak, akik a vezetést biztosítják, a szolgálat szellemében felelniük kell alattvalóik jó és helyesen tagolt kívánságaira. Ezért számadással tartoznak az Egyháznak.

A szerzetes közösség ilyen megértéséből új döntést hozó folyamatok támadtak. Közülük legfontosabb a közösségi megkülönböztetés. Ezt egyes

közösségek gyakorolják; mások zavarban vannak vele; valamennyien többet akarnak tudni róla. E szükséglet kielégítésére több tanulmányt tettek közzé a témával kapcsolatban. Sokan segítséget találtak bennük. Csakugyan olyan csoportok, amelyek megrekedtek feloldhatatlan konfliktusokban, most együtt imádkoznak és keresik Isten akaratát; a reménytelenség szorításába került csoportokat felszabadító új remény élte. A teremtett gyümölcs szava-tolja a mag minőségét.

Mivel a közzétett tanulmányok égető szükségletre keresték a választ, irányulásuk főleg gyakorlati volt. Ezt a kérdést vetették fel és válaszolták meg: egy közösség hogyan keresheti és találhatja meg Isten akaratát? Figyelmük különösen a módszerre irányult.

Eljött az idő, hogy a jó munkát tovább folytassuk, és a kérdést főleg a teológiai kutatás szempontjából vessük fel: mi a közösségi megkülönböztetés? Tanulmányunknak ez a célja és témája. Világosság és rendezettség okából alapvető kérdésünket négy pontosabban meghatározott alkérdésre bontjuk:

- 1) Melyek a közösségi megkülönböztetés teológiai alapjai?
- 2) Milyen teljesítményre számíthat egy közösség a megkülönböztetési folyamat elvégzésével?
- 3) Mi az, ami meghaladja a közösségi megkülönböztetés lehetőségeit, amit tehát nem lehet tőle elvárni?
- 4) Milyen gyakorlati irányelvek következnek teológiai megfontolá-sainkból?

E kérdések vizsgálatában, egész pontosan az első három fejezetben, a skolasztikus módszerhez hasonlóan járunk el: felállítunk egy 22 tételből álló sorozatot, és mindegyiket megtárgyaljuk. [A jelen rövidített változatban az egyes tételek tárgyalását vagy teljesen elhagyjuk, vagy csak röviden foglaljuk össze. Így az eredeti tanulmány kb. egyötödére rövidül. (A szerk. megj.)]

I. Melyek a közösségi megkülönböztetés teológiai alapjai?

1. tétel. A közösségi megkülönböztetés, legjobb és legtisztább formájában, nem egyéb, mint világosan szemlélődő betekintés abba, hogyan működik Isten kegyelme egy közösségben.

2. tétel. Maga a közösségi megkülönböztetés (elvonatkoztatva a szaknyelvi megfogalmazástól) nem új dolog az Egyházban; ha gondosan tanulmányozzuk a jeruzsálemi apostoli zsinatról szóló beszámolót (ApCsel 15,1-35), a megkülönböztetés lényeges elemeit megtaláljuk benne.

3. tétel. Az a folyamat, amellyel Loyolai Szent Ignác és első társai eljutottak arra a döntésre, hogy szerzetes közösséget alkotnak, jó mintája a közösségi megkülönböztetésnek.

4. tétel. A Jézus Társaság korai történelmi emlékeiből saját korunkra kikövetkeztethető üzenetet nem tudjuk pontosan megragadni, míg el nem végezzük a szükséges értelmezéstani műveletet, és a múlt eseményeit nem a maguk történelmi összefüggésében szemléljük.

Főleg három kérdést kell felvetni és megválaszolni. 1) Mennyiben állt a csoport Ignác sugalmazása alatt? Alapvető kérdés az, hogy Ignác már eleve birtokában volt-e valami rendkívüli meglátásnak, mellyel társait is megvilágította és irányította a hónapokig tartó közösségi megfontolások során, vagy pedig a szerzetesrenddé válás eszméje teljesen a csoportban csírázott és érlelődött ki. Sok jel arra vall, hogy Ignácban már 1521 óta fokozatosan bontakozott a szerzetesrend alapításának eszméje és vágya, s hogy 1539-ben saját kialakult víziója szerint irányította a tíz személyből álló csoport megfontolásait. Ez persze nem zárja ki, hogy Ignác nem volt "indifferens" a megfontolások végeredménye iránt. 2) Miért írt elő Ignác később más módszereket? A rend legfőbb elöljáróinak megválasztása Ignác előírása szerint szavazással történik; a rendes döntések meghozatalát sem az 1539-es deliberáció mintájára szabályozta. Nyilván Ignác belátta, hogy a megkülönböztetés többféle módon és többféle eszközzel valósulhat meg. 3) A Lelkigyakorlatok szabályokat adnak egyrészt a szellemek egyéni megkülönböztetésére, másrészt egyéni döntésekre, választásokra, életreformokra; hogyan kell ezeket közösségekre alkalmazni? Ez a kérdés bonyolult elméleti teológiai és gyakorlati tényezőkből tevődik össze.

5. tétel. A közösségi megkülönböztetés a haladás megfelelő eszköze olyanok számára is, akik Ignácnál és társainál kevésbé zseniálisak, és kevésbé jelentős kérdésekben is, mint egy új szerzetesi közösség megalapítása, feltéve, hogy a megkülönböztetést végző csoport tagjai kezdetől mindvégig tudatában vannak korlátozottságaiknak.

Ez a tétel két (megalhatósen kézenfekvő) elvet foglal magában. 1) Minél távolabb áll valaki a szemlélődő belátástól, annál kevésbé kell feltételeznie magáról az arra való alkalmasságot, hogy csalhatatlanul felfedezze a kegyelem mozgását egy közösségben. Valójában senkinek sem szabad feltételeznie magáról, hogy megkapta a tévedhetetlenség karizmáját annak meghatározására, hogyan történik az emberben a kegyelem titokzatos működése. 2) Nem szabad a Lélektől semmi rendkívüli megvilágosítást várni, amikor a kegyelemtől támogatott emberi értelem normális használata elegendő egy kérdés megoldásához. Vagyis a közösségi megkülönböztetés az előbbrejutás szerény eszköze lesz olyanok számára, akik tisztában vannak saját korlátaikkal. Másokat gyorsan átrepít egy illúziókkal teli álomvilágba. Mi tehát a megkülönböztetés egy rendes, hétköznapi közösségben?

Legtöbbünk számára a közösségi megkülönböztetés azt jelenti, hogy ítéletet alkotunk vagy döntést hozunk olyan imádságos fontolgatásokkal, amelyekhez a közösség minden tagja hozzájárul. Lefolyása bonyolult; eredménye pedig több, mint az egyéni ítéletek vagy döntések összessége: igazában közös vállalkozás gyümölcse. Magában foglalja minden rendelkezésre álló adat megosztását, az ismert tényekkel kapcsolatos sokféle meglátás rendszerezését, végleges ítéletek kialakítását és döntések hozatalát. Még inkább magában foglal, végig az egész folyamaton, egy mindenkiben meglevő éber figyelmet a kegyelem indításaira. Kölcsönhatás áll fenn a tagok között; a közösség szerves testületként gondolkodik, beszél, cselekszik.

Hogy helyesen értsük ezt a cselekvésben való közösséget, két véletet kell kikerülnünk. Az egyik úgy felmagasztalja a közösséget, hogy ezzel megíhúsol az egyes személyeknek kijáró tisztelet; a másik az egyének közötti különbségeket annyira sürgeti, hogy a közösség a folyamatban elvész.

A közösségi megkülönböztetés csak akkor lehet gyümölcsöző, ha a közösségben létező és tevékenykedő keresztény emberi személy csorbíthatatlanságát megőrizzük. A közösség sose veheti át az egyén értelmességét és szabadságát; viszont sokat tehet azért, hogy az egyéneket irányítsa az okosság határain belül, hogy segítse őket elfogult értelemről eredő hamis ítéletek és meggondolatlan kötődésekből származó rossz döntések kikerülésében. A közösség olyan imádságos légkört teremthet, amely biztosítja, hogy a kegyelem és a bölcsesség érvényesüljön önző érdekek nyomásával szemben. Amellett ott van a Szentlélek titokzatos működése is; ő sokaknak megadhatja ugyanazt a látásmódot, és a csoportot megerősítheti ugyanarra a tevékenységre.

Mindebből az következik, hogy a közösségi megkülönböztetés erős személyiségeknek való. Mindenkinél úgy kell átmennie alapos előkészületen, reflexión és imádságos megfontoláson, mintha neki egyedül kellene megoldania a kérdést. Ha a többség gyenge, vagyis nincs jól felkészülve, előfordulhat, hogy egy-két személy magával viszi a többieket, és nem jön létre közösségi megkülönböztetés, hanem néhányan döntenek, a többiek pedig sodródni velük.

6. tétel. A közösségi megkülönböztetés rendszerint olyan dinamikus folyamat, amelyben Isten világossága és ereje meg az ember elhomályosult látása és gyengesége egyaránt szerepet játszanak. A megkülönböztetésben egy bűnös közösség Isten fénylő jelenlétében ítéletet alkot vagy döntést hoz. A végeredmény általában ezekből az alapanyagokból valamennyiből valamit felmutat.

7. tétel. A megkülönböztetés pontos teológiai jelentése abban áll, hogy egy kegyelmi indítást megragadunk vagy felfedezünk; bár a szót gyakran használják olyan értelemben is, amely magában foglalja a személyt és az ilyen felfedezésre leginkább hajlamossá tevő eljárásmodot is.

8. tétel. A megkülönböztetésnek két lehetséges tárgyát határolhatjuk el egymástól a teológiai megismerésnek egy finomabb síkján: más az az ismeret, amelyet egyedül Isten adhat meg, mert képességünket meghaladja még kegyelmi állapotunkban is (egy isteni adomány felfedezése); megint más az az ismeret, amelyet mi magunk megtalálhatunk az isteni kegyelemtől gyógyított és erősített értelmünk erőfeszítésével (ez a döntéshozatal). A kétféle ismeret különbözősége meglehetősen problematikus: elméletben világos, de nehéz a gyakorlati alkalmazása.

II. Milyen jogos várakozásokat támaszthat egy közösség a megkülönböztetéssel szemben?

9. tétel. Egy imába elmerült közösség legjogosabb várakozása a feltámadt Úr Krisztus jelenlétére vonatkozik.

10. tétel. *Ima és elmélkedés kölcsönhatása elvezethet új kegyelmek (nem-egyszer váratlan) felfedezésére; mindenképpen gyógyító hatással van a közösségre.*

11. tétel. *Információk és meglátások megosztása mindenkinek javára szolgál a jobb megítélés és bölcsőbb döntés irányában.*

12. tétel. *Az ítéletek, a döntések a csoport és a helyzet lehetőségeivel összhangban születnek meg.*

Az üdvösségtörténet is meg a józan belátás is arra tanít, hogy a közösségi megkülönböztetések végeredményeként nem a lehető legjobb helyzetmegítélést és legmerészebb döntést kell várnunk. Inkább valami szerény, de reális teljesítményt. Olyasmit, amire a csoport többsége az adott pillanatban képes. Drámai csoportos megtérések ritkán történnek; általában nem is kell ilyesmire törekedni. – Az igazi próféták sorsa általában az, hogy magukra maradnak; üzenetüket inkább az utókor érti meg és méltányolja, mint saját kortársaik. – Ha egy csoport együtt akar maradni, a legjobbaknak lassítaniuk kell saját iramukat.

13. tétel. *A legjobb és legjogosabb várakozás arra vonatkozik, hogy a megkülönböztetés által a közösség egy lépéssel előbbre jut az Úr szolgálatában.*

III. Óvás bizonyos túlzó várakozásokkal szemben

14. tétel. *Egyetlen közösségnek sincs joga ahhoz, hogy Istennek kérdést tegyen fel tisztán csak a saját kénye-kedvére.*

15. tétel. *Ha időpontot szabnánk meg Isten rendkívüli közbelépésének, istenkísértést követnénk el; ha megállapítunk egy napot, amelyen rendes fontolgatásainknak véget vetünk, az bölcs tervezésre válhat.*

16. tétel. *Egy egyedi személy vagy egy egész közösség megtérését nem lehet kényünk-kedvünk szerint előidézni.*

17. tétel. *Közösségi megkülönböztetés nem helyettesítheti a vizsgálódó értelmet.*

18. tétel. *Vigaszok és vigasztalanságok nem szükségképpen az igazság ismérvei.*

19. tétel. *A közösségi megkülönböztetés résztvevői nem csalatkozhatnak. Ezért minden megkülönböztetési folyamat végeredménye téves lehet.*

20. tétel. *A közösségi megkülönböztetés idején végzett imádságos elmélkedés nem pótolja azt, hogy talán hosszú éveken át hiányzott a buzgóság és a tisztulás.*

21. tétel. *Ha egyetértésre jutottunk, áldott legyen érte az Úr; ha nem, ne feledjük, hogy különböző véleményeken lenni katolikus sajátosság.*

22. tétel. *Ahhoz, hogy egy közösségi megkülönböztetési folyamat végeredményének értékét felbecsüljük, szem előtt kell tartanunk, hogy az Úrban megtapasztalt béke és öröm jól összefér téves ítéletekkel és objektíven rossz döntésekkel.*

Ennek a paradoxonnak a lényege abban rejlik, hogy Isten olyanak vesz bennünket, amilyenek vagyunk, és feltéve, hogy becsületesen keressük őt,

meg van velünk elégedve, és megelégedettségét megosztja a lelkiismeretünkkel is. De ugyanez az Isten alkotta a világmindenséget a maga törvényeivel, és ahhoz, hogy jól tevékenykedjünk benne, semmi kevesebb nem elég, mint az igazság és a kifogástalanság; a tévedésnek és oktalanságnak meglesznek a szomorú következményei, még akkor is, ha jószándékúan okoztuk. Egyik ember jó szándékai egy másik ember keresztjévé válhatnak.

Egy történelmi példa jól megvilágítja ezt a kérdést. – Nehéz lenne lelkibb embert találni a történelemben, mint Assisi Szent Ferenc. Testvérei számára hátrahagyott egy életszabályt, azzal a céllal, hogy közösségeiket összetartsa. Nem kétséges, hogy a szabály a szó legteljesebb értelmében vett megkülönböztetés eredménye volt. Mégis Ferenc halála után hamarosan nézeteltérések támadtak, és a ferenci szabály alkalmazatlannak bizonyult arra, hogy a közösségeket egyensúlyban tartsa. Ferenc nem volt szervező zseni. – Szent Domonkos is lelki ember volt, és ráadásul meg volt áldva a kiegyensúlyozott szervezés iránti érzékkel. Következésképpen ő olyan életszabály megszerkesztésébe fogott bele, amely erős és egyben hajlékony volt arra, hogy közösségeit átvezesse a századok viszontagságain. – Nem kétséges: mindketten elvégezték a megkülönböztetést, mindketten megnyugvást találtak az eredményben. De egyikük megkülönböztetésének gyümölcse kevésbé felelt meg a kitűzött célnak, mint a másikuké. Innen adódnak a sokatmondó különbségek a két rend történetében.

IV. Néhány, a kifejtett teológiai megfontolásokból folyó gyakorlati irányelv

Teológiai megfontolásainkból erednek a következő gyakorlati irányelvek. Új meglátásokat ezek nem tartalmaznak. Gyakorlati következtetéseket, magatartásokat és cselekvésmódokat javasolnak olyan közösségeknek, amelyek a szellemek megkülönböztetésére törekszenek.

1. A megkülönböztetés célul maga elé tűző közösségnek emlékeztetnie kell idéznie az Úr szavait: "Aki tornyot akar építeni, nem ül-e le előbb, hogy kiszámítsa a költségeket, vajon futja-e pénzből, hogy fel is építse?" (Lk 14,28) Első elhatározásuk arra irányuljon, hogy a torony magasságát és szélességét arányosan hozzámérjék természetes és kegyelmi adományaikhoz.

2. Egy közösségnek a megkülönböztetés egyetlen történelmi modelljét sem szabad betűről betűre utánoznia, hacsak tagjainak sajátos körülményei nem azonosak vagy nagyon hasonlóak a modellhez, és saját erőforrásaik nem ugyanolyan bőségesek, mint azokéi, akiket követnek. Mivel a Jézus Társaság első atyái egy kicsi és mélyen szemlélődő közösséget alkottak, amelyet Ignác hosszú éveken át képzett és nevelt, és mivel olyan egyedülálló vallási-szerzetesi problémát vettek fontolóra, amelyre egyedül Isten adhatott érdemleges választ, ezért az ő módszerük és az ő erőforrásaik talán egyedülállóak voltak, legalábbis bizonyos részleteikben, és talán komoly hozzáigazításra lehet szükség, mielőtt más közösségek különféle kérdéseikben használni kezdenék.

3. Bár egy rendes közösség, amelyet kevésbé fontos kérdések foglalkoztatnak, talán nem alkalmas arra, hogy olyan mély belátással és olyan eltökélt szándékkal tevékenykedjék, mint az első jezsuiták tették, mégis tagjainak teljesen alkalmasaknak kell lenniük arra, hogy megtalálják az Úr szolgálatában megteendő következő lépést. Ezért a közösségi megfontolást sohasem szabad olyan nehéznek bemutatni, hogy lehetetlennek tűnjön, hogy azt itt és most elvégezze egy rendes, normális csoport, amely képességeinek mértékében meg akarja tenni.

4. A közösségeket az Úr különféle módon áldotta meg. Különbölköztek azok a kérdések is, amelyekkel szembe kell nézniük. Ezért mindig szükség van módosításokra a legközelebbi lépés megtalálásának módszerében. Egyetlen "szabásminta" sem egyetemes.

5. Minden közösségben a béke az alapvető feltétele a sikeres megkülönböztetésnek. Ha nincs meg a béke, akkor nagyon ajánlatos a kiengesztelődés őszinte keresése. Ennek kell a megkülönböztetés egyetlen tárgyának lennie.

6. Joggal csak akkor várunk választ az Atyától, ha kérdésünket az Úr Jézus nevében tettük fel, és az ő Lelke sugallja. Senkinek sem szabad Istent kísérténi azzal, hogy saját erőforrásait meghaladó kérdést vet fel, és aztán meghatározott időre követeli a választ. Az ilyen elbizakodottságot a Szentírás szigorúan elítélte. A közösségnek tudnia kell, hogyan várja ki türelemmel azt az időt, amikor egyedül az Atya megadhatja a választ. Ne felejtjük, hogy semmiféle emberi erőfeszítés sem siettetheti az ő eljövételét, és hogy türelmetlenségünk könnyen belesodorhat valamilyen hamis megoldásba.

7. Amikor egy közösségnek megvan a képessége arra, hogy egy problémát tisztázzon tagjainak kegyelmi és természeti erőforrásaiból kidolgozott megoldással, mindent meg kell tenniük azzal az elszánt bátorsággal, amely jellemzi a keresztényeket. Alapszabály minden módszerhez az, hogy minden eszmecserét és megfontolást imádsággal kell átítatni.

8. Komoly haladást tehet a közösség azzal, hogy imádságos elgondolkodásban figyelmét az érvek egymással szemben álló oldalaira irányítja, különösen ha a kérdésre jövő válasznak igennek vagy nemnek kell lennie. Ez volt az első jezsuiták módszere, és tökéletesen megfelelt céljuknak. Ugyanúgy megfelelhet későbbi közösségek céljának is. A módszer azonban nem zár ki más eljárás módokat.

9. Ha a kérdés nem válaszolható meg egyszerű igennel vagy nemmel, más módszereket kell kidolgozni, amelyek lehetővé tesznek sok forrásból származó, folyamatos közreműködést. Különbölköztek a munkamódszereket kell alkalmaznunk, hogy megoldhassuk ezeket a kérdéseket: "Építsünk-e tornyot?", és "Hogyan építsük?" Ez a megkülönböztetés különösen fontos olyan közösségek számára, amelyek a rendalkotmányra vonatkozó okmányokat szándékoznak írni.

10. Erőfeszítéseket ugyan mindenkinek tennie kell, hogy megértsen és megítéljen minden nézőpontot; de mindenkinek azt is el kell fogadnia, hogy a próféta egyoldalú, a lángész meglátásai pedig behatóak ugyan, de körül-

határoltak. Gyakran megesett a történelem során, hogy egy Istentől eredő egyedülálló sugalmazás vagy egy a természetbe behatoló szokatlan pillantás a prófétát vagy a lángészt képtelenné tette arra, hogy elfogadjon olyan érveket, amelyek mindenki más számára jónak tűntek. Az ilyen személyeket a közösségnek nagyon meg kell becsülnie, mert mélységükkel kárpótolják azt, ami horizontálisan hiányzik belőlük.

11. A közösségi megkülönböztetés folyamán minden résztvevőnek egész lélekkel be kell kapcsolódnia, az adás és a befogadás vonalán egyaránt. Ha akár egyik, akár másik téren egy tag kudarcot vall, azt az egész testület megszenvedti.

12. Béke, vizsgatolás, nekibátorodás jelzi Isten kegyelmét és jelenlétét. Mindez megerősíti öntudatában a közösséget, amely az Úr szolgálatában a legközelebbi lépés megtételét tűzi maga elé. – Ilyen lépés objektív értékét kétféle módon lehet tekinteni. Először a közösséggel való kapcsolatában; a közösség számára a legjobb lehet, mert ez a legjobb, amit meg tudnak tenni. Másodszor más közösségekhez való kapcsolatában, beleértve az egyetemes Egyházat és emberi társadalmunkat; ilyen szempontból lehet jó vagy rossz, hozhat haladást vagy bajt. – Hozzá nem értő gyermek a legjobb tudása szerint vezethet egy vonatot, közben mégis kisiklathatja, és sok más embert szerencsétlenségbe vihet. Hozzáértő felnőtt jól vezeti a vonatot, és mindenkinek megnyugvást biztosít. Ezt a szabályt nem helyezi hatályon kívül az az őszinte hit, hogy a feltámadott Úr Krisztus jelenléte növeli a közösségnek az Úr szolgálatára való képességét.

13. Gyakorlati szempontokból ezt a kifejezést: "keresni és megtalálni Isten akaratát", a következő értelemben kell venni: "keresni és megtalálni a legközelebbi lépést az Úr szolgálatában".

14. A közösségi megkülönböztetésnek állandó folyamatnak kell lennie. A megkülönböztetés tényleges ideje nem egyéb, mint a közösség állandóan fejlődő életének fokozott időszaka. A megkülönböztetésnek egybe kell oltadnia az élet szélesebb áramlásával.

15. A közösségi megkülönböztetésnek önmagát helyesbítő folyamatnak kell lennie. Amikor a közösség pontosan megfogalmazza, hogy mi a legközelebbi lépés, ítéletében van valami gyarló emberi elem. Az ítélet alá van vetve az esetleges helyesbítésnek. Mivel bűnös állapotunk látásunkat elhomályosítja, belátásainkat korlátozza, döntéseink kifogástalanságát meghiúsítja, ezért állandóan vizsgálunk és újra meg újra vizsgálunk kell azt, amit teszünk.

16. A közösségi megkülönböztetésben teret kell hagyni a nézeteltérésnek. Csakugyan a nézeteltérésnek szívesen látottnak és mindenki előtt nyilvánvalónak kell lennie. A ma eltérő véleménye gyakran a holnap hajnalhasadásának kezdete. Senkit sem szabad belekényszeríteni közös véleménybe. Isten a közösségben a személyeket szereti.

17. A közösségi megkülönböztetés a haladás erőteljes eszköze lehet egy szerzetes közösség életében, feltéve, hogy nem várunk tőle csodákat. Nyugodt növekedést biztosíthat a kegyelemben és a bölcsességben.